

М

„Мисията на Harvard Business School е да образова лидерите, които оставят траен отпечатък“, пише в правилника на университета, който Кирил Петков и Асен Василев са завършили. През последните седмици пред двамата министри в служебното правителство се отвори възможност да изгълнят тази „заръка“, като

скачат в дълбоките и коварни води на политиката. В зависимост от решението им техните действия могат да доведат до сериозна промяна в подредбата на партиите през ноември. А също и до развързване на сегашния политически възел и възможност за съставяне на ефективно и реформистко правителство.

Тази възможност обаче не е гарантирана. Кирил Петков и Асен Василев в момента са изправени пред няколко избора в много необичайна при това ситуация. Провалът на опитите в два парламента да се излъчи редовен кабинет концентрира за кратко време върху тях надеждите на много хора. Само за пет месеца в служебния те натрупаха огромен политически капитал. Той обаче няма да е завинаги техен. Политическата среда в момента е изключително волатилна и подкрепата, която сега генерира, след няколко месеца може да е на други нива. В същото време върху двамата популярни министри пада и голяма отговорност — ако изиграят картите си правилно, може да променят съществено ситуацията след изборите. В другия случай следващият парламент може да възпроизведе стагнацията, в която постигането на реално работещо мнозинство и съответно правителство се увенча на два пъти с провал.

Важните решения, които Петков и Василев трябва да вземат в

//ПОЛИТИЧЕСКАТА КРИЗА

Еуфория и смут от неродения проект на Петков и Василев

Ако двамата служебни министри инвестират правилно натрупания политически капитал, може да има нов шанс за реформистко управление

автор

Веселин Нанов | veselin.nanov@capital.bg

близките дни, са две:

- Дали да се включат в политиката сега или на последващите избори, когато и да са те

- Дали да се явят самостоятелно или в някакъв вид коалиция, за която към момента най-вероятни партньори изглеждат „Демократична България“ и „Исправи се БГ! Ние идваме!“.

Засега двамата почти потвърждават публично за амбициите си да влязат в политиката, но отказват повече разяснения с аргумента, че спазват експертния си статут като служебни министри. Неофициално хората около тях разказват, че на етапа решението им е да участват на изборите през ноември, но без още да имат яснота как. От „Демократична България“ обявиха официално, че са готови да им предоставят (заедно с образователния министър Николай

Денков) водещи места в изборните листи и евентуално бъдещо правителство. До момента обаче отговор на офертата няма.

Прегноставките

Асен Василев и в още по-голяма степен Кирил Петков се радват на широка обществена подкрепа, което личи и от самоорганизирането на симпатизантите им в социалните мрежи. В същото време се видя, че наричаните — кои с основание, кои не — протестни формации няма да претворят обществената енергия, осигурила им влизането в парламента, в устойчива власт. Контрастът между патовото положение в Народното събрание и дейността на временното правителство изведе фигурите на Петков и Василев като алтернатива на затъналите в междуособици парламентарни формации.

Освен че са висококвалифицирани специалисти и политически неопетнени, двамата министри демонстрираха със замах това, което протестът от миналото лято поиска — реална борба с корупцията, пропила високите етажи на властта. Заедно с още няколко членове на служебния кабинет те обективно натрупаха политически капитал, олицетворявайки същевременно и възможността България да има реформистко управление, способно да модернизира страната.

В началото на август Петков каза, че двамата с Василев ще останат в политическия живот „по един или друг начин“ и след като мандатът на служебното правителство изтече. Вариантите за това са няколко, със своите предимства и ограничения. Политическият живот в момента е много интензивен и прозорещ, в кой-

⊕ В началото на август Кирил Петков каза, че двамата с Асен Василев ще останат в политическия живот „по един или друг начин“ | снимка Юлия Лазарова

то могат да направят нещо, няма да е отворен още дълго време. В краткосрочен план възможностите също са две.

1. Да се явят самостоятелно

Сред политическите анализатори (*вижте мненията на четирима от тях на стр. 24–25*) преобладава съмнението, че ще има достатъчно време за партия. Това е особено предизвикателство и предвид факта, че те все още заемат министерски постове, от които нямат право да създават партия, а и не е ясно докога ще са на тези позиции. Ако решат обаче да участват със свой проект още на предстоящите избори, биха могли да използват регистрацията на съществуваща. Това е отработен модел за заобикаляне на спънките, свързани с регистрацията на нова формация. През 2001 г. НДСВ дойде на власт след избори, на които се яви със заета регистрацията. С такава на изборите през април тази година участва и „Българско лято“ на Васил Божков.

Според Емилия Занкина, политолог и декан на филиала на американския университет „Темпъл“ в Рим, такъв проект би набрал популярност при избори две в едно предвид именно номинацията им за министри от президента Радев, за да привлече гласове отляво и отдясно. „Прямалива опция с обещание за умерен успех, тоест преминаване на 4-процентната граница“, коментира тя пред „Капитал“.

Друг политолог — Калоян Велчев, предупреждава, че дори да е обещаващ, „потенциалът на такава формация е невъзможно да бъде реализиран в пълнота без работещи партийни структури, а времето не изглежда достатъчно за изграждането им“. Тази и други задачи, свързани с партийното строителство, носят риск от загуба на подкрепа при кратките

срокове, в които трябва да бъдат изпълнени.

2. Да се включат в коалиция

„Кирил Петков и Асен Василев са наши съмишленици. Това, което са започнали, генерира доверие и трябва да продължи. Това, че генерира и атаки, също валидира факта, че трябва да продължи. Естествено е за нас да ги подкрепим в техните намерения“, каза съпредседателят на „Демократична България“ Христо Иванов пред БНР във вторник.

Петков и Василев биха могли да се присъединят към демократичното обединение и без да са формални членове на някоя от трите партии в него. Според Калоян Велчев, ако в следващия парламент мандатът за съставяне на правителство стигне до ДБ, те могат да предложат един от двамата за премиер. Занкина е на мнение, че е малко вероятно да се явят с „Демократична България“.

Повечето наблюдатели смятат, че дори при техен самостоятелен проект двете формации ще са си взаимно полезни като съюзници. „На практика се появява естествен партньор на политическия терен, с когото биха могли да управляват заедно“, казва Велчев, който не смята, че новият проект ще „изяде“ ДБ.

Публиката също излезе на сцената

Докато намеренията на служебните министри все още са неясни, обществените нагласи спрямо

За трети път през тази година политическата ситуация изглежда предизборно много различна и непрегледима.

влизането им в политиката стават все по-недвусмислени. Данни на „Галъп“ от края на юли сочат, че 60% от гражданите одобряват служебното правителство. Според проучване на „Маркет линкс“ в периода 13–22 август най-разпознаваемите министри от служебния кабинет са именно на икономиката и на финансите. Социологът Добромир Живков коментира пред Би Ти Ви, че това отваря възможност за нова политическа формация около тях.

В най-очевидния знак за подкрепата, с която Петков и Василев се ползват, се превърна фейсбук групата „Кирил Петков за министър-председател на Република България“, набрала за около два месеца от създаването ѝ над 100 хиляди души. Това е само с 11 хиляди по-малко от броя, необходим за прекрачване на 4-процентовия праг за влизане в парламента (спрямо активността от юлските избори).

По наблюдения на Адриана Делкова, един от двамата ѝ администратори, „хората в тази група са с надежда и формулирана причина за своята подкрепа и изпитват искрен възторг от появата на тези млади, честни и интелигентни политици“. Пред „Капитал“ тя изгъкна „всеобщата радост от „спирането на кранчетата“. Според нея Кирил Петков трябва да се яви на предстоящите избори със самостоятелна партия — „на хора от ново поколение, с нов имидж и най-вече партия на хора, на които наистина им пука“. Досега Делкова, която е дизайнер и управлява малък бизнес, е гласувала за „Демократична България“, но казва, че е въодушевена от идеята за самостоятелен проект на Петков и Василев.

С ефекта на черен лебег

Така в тази оказала се мултиизборна година политическата ситуация отново изглежда предизборно много различна и не-

предвидима. С допълнително странния елемент, че един все още нероден политически проект се превръща в основния фактор, от който ще зависи подреждането ѝ. И по всичко личи, че хвърля повечето партии в сегашния парламент в смут.

Един от ключовите хора в БСП — депутатът Георги Свиленски, поиска рязко обяснение от президента дали подкрепя евентуална нова партия с участието на министри от служебния кабинет. Ревността на левите вероятно идва оттам, че се опитват да се позиционират като по-умерена и спокойна алтернатива. Евентуален проект около Петков и Василев им отнема тази възможност. Електорални щети вероятно ще понесат и формациите на протеста — „Демократична България“ и ИБГНИ, ще се свие още повече и без това гаснещият ореол на партията на Трифонов като нещо ново, което да изхвърли схематиките от властта.

ГЕРБ губят и без това теоретичната възможност да се плашират по-добре на изборите като контрапункт на политическата несигурност. ДПС на пръв поглед изглежда най-малко засегнато, но на практика може да се окаже точно обратното.

Това е особен момент, в който пред очите на всички се измисля нов политически феномен. Без Кирил Петков и Асен Василев да са казали нещо конкретно, те вече имат солидна подкрепа, защото хората проектират в тях надеждите си. А партиите съответно — страховете си. Но важното в случая е появилият се отново потенциал за промяна, който в навечерието на третите избори изглеждаше изгубен. Стига, разбира се, този път да бъде оползотворен рационално, а не отново фокусът му да се размие в спорове, отклоняващи дневния ред от очакванията на обществото. **IK**

ЕМИЛИЯ ЗАНКИНА,
PhD, декан на уни-
верситета Temple,
Rome Campus

Без консенсус появата на нов субект не би променила много

Без съмнение потенциалът на Кирил Петков за политическа кариера е огромен. За разлика от повечето политици, които първо трябва да спечелят избори, за да станат министри, той имаше възможността да поеме изключително важен ресор в контекста на икономическа, политическа, социална и здравна криза и да започне направо да действа, показвайки на какво е способен. Освен това има лукса да го прави като експерт, а не избраник на една или друга политическа формация. Именно поради тези две обстоятелства популярността му сред много разнородна по политически убеждения публика е разбираема.

Петков би могъл да състави свой политически проект с Асен Василев и Николаи Денков, който би набрал популярност при избори две в едно, предвид именно номинацията му от президента Радев за министър. Румен Радев няма конкурент към днешна дата на президентските избори и при избори две в едно парламентарните несъмнено ще бъдат повлияни от популярността му. Новият проект около служебните министри Кирил Петков и Асен Василев би могъл да привлече гласове отляво и отдясно – много примамлива опция с обещание за умерен успех, тоест преминаване на 4% граница.

Остава въпросът за политическите процеси в България и много по-важният – защо при 2/3 избиратели, които не желаят още едно правителство на ГЕРБ, разнородните, но обединени в критиките си срещу ГЕРБ и статуквото избраници на народа не могат да се разберат помежду си. Това, което наблюдаваме, е тотален разпад на партийната система в България, прогресивно раздробяване на системата и на вота и напълно отгръпване от търсенето на политически консенсус. Въпреки че повече от половината депутати и в този парламент не искат ГЕРБ, те не успяват да намерят съгласие и техните индивидуални различия и капризи остават по-важни от волята на мнозинството от избирателите, които просто искат промяна. В този контекст появата на евентуален нов политически проект на Кирил Петков не би променила много, ако просто го фигурират на Слави, Мая и Христо би се добавил и Кирил. Кой от тях ще е пръв и кой пети едва ли има много значение, ако те не могат да намерят общ език и не могат да изпълнят отговорността, с която ги е натоварил избирателят – да намерят пътя, да намерят начина и да донесат положителна промяна.

Проект около Петков и Василев изглежда силно персоналистки

Ясната формула за управление на т.нар. партии на протеста с подкрепа от БСП се трансформира в неясно блато на политически нападки, в което от „Има такъв народ“ ни потопиха. На този фон е напълно нормално да изплуват успешните министри от кабинета на Радев, които вършеха работа, докато тези, от които очаквахме да я свършат, се караха. Кирил Петков, изглежда, олицетворява желанието на протеста за промяна – млад, образован, експерт в областта си и вече показал политическа воля. Към този факт можем да добавим и че той е концентрира в себе си положителното отношение на актьорите, които подкрепяха протеста (без ИТН), което му придава допълнителна тежест на политическия терен. Кирил Петков и Асен Василев направиха в служебното правителство всичко, което Трифонов изглежда неспособен да направи. И е напълно логично огромните очаквания за промяна да се фокусират върху тези две личности.

На този етап проект около тях изглежда силно персоналистки. Той ще търси одобрение, защото министрите са били припознати като добри и са свършили работа, а не защото има много добра програма и политики, които избирателят припознава като важни. Подобен партийен проект не дава гаранции за дълготрайно съществуване. Потенциалът на една такава формация е невъзможно да бъде реализиран в пълнота без работещи партийни структури. Времето, изглежда, няма да е достатъчно, за да бъдат изградени такива и това може да ограничи вота за тях. Друг проблем, който Слави Трифонов например изживя болезнено, е подборът на кадри. Трети хипотетичен проблем би бил партийната дисциплина, ако формацията влезе в парламента. Всички тези задачи трудно ще бъдат решени във времето до изборите.

При формиране на собствена формация двамата министри няма да бъдат ограничени в партийни етикети и ще могат да трупат подкрепа на база персоналното доверие към тях. Краткото им политическо битие ще ги улесни и при евентуалното формиране на коалиции, защото на този етап те нямат ясно заявени червени линии, които да блокират преговорния процес, въпреки че влязоха в тежък конфликт с ГЕРБ, ДПС и ИТН.

Калоян Велчев,
политолог

Анна Кръстева,
професор по
политически науки
в Нов български
университет

Подводните камъни са лидерски и политически

Младите образовани активни българи – от площада и виртуалната агора – търсят свежо и ярко политическо представителство. Те са със самочувствието да са бъдещето на България и искат политици, заедно с които да го изградят. От ярък нов партиен проект ще загубят всички политически играчи: партиите на статуквото заради новия вятър на промяната; т.нар. партии на промяната – поради провалената промяна; Румен Радев, който след Бойко Борисов няма ярка лидерска конкуренция и не е ентусиазиран от звездните си министри; всички – заради политическото безверие. Само ДПС, както винаги, ще излезе сухо и от тази политическа турбуленция, особено при възходящия тренд на радикалите на „Възраждане“. Лансирането на нов проект преди изборите би било политическо самоубийство. Всички биха му се нахвърлили с ярост и радост, че се предлага нова тема на и без това бедното, а и тотално изтощено от три кампании политическо въображение на щабове, ПР-и и политици. Единственото продуктивно за Петков и Василев сега е оползотворяване на министерското време със запущване на още няколко от многобройните пробойни, откъдето изтичат публичните пари.

В по-дългосрочен план преводът на управленски авторитет в електорална политика и политическо лидерство не е автоматичен, нито гарантиран. Плевнелиев беше успешен министър, но си тръгна с рекордно нисък рейтинг от президентството. От друга страна, има огромна умора и разочарование от партиите и очакване за рестарт, за автентична партия на промяната.

Подводните камъни са от два типа – лидерски и политически. Его-менеджмънтът е повече от проблематичен, твърде много лидерски амбиции трябва да се синхронизират и йерархизират. Проблематичен би могъл да бъде и преходът от служебен кабинет на недолюбвания от електората на ДБ президент Радев към евентуален бъдещ коалиционен кабинет.

Предпоставките са за летящ старт

Почти лавинообразно нарастващата подкрепа за двамата служебни министри Кирил Петков и Асен Василев е нещо наистина ново поне от гледна точка на интензитета, с който се развиват обществените нагласи. Това са първите политици с власт, които разбиха налаганата митологема, че пари за пенсии няма, че за да бъдат увеличени плащания към най-бедните, трябва да бъдат орязани груги пера, защото бюджетът е „постна пица“ – заявявайки, че има среден път, който разчита на повишаване на събираемостта на вземанията и „затваряне на кранчетата“, като това ще даде възможност за повишаване на социалните разходи. Това впрочем беше основна теза и в президентските кампании на „Демократична България“. Петков и Василев показват чувствителност и емпатия към най-уязвимите слоеве, а това въздейства емоционално на много широки обществени слоеве. Не трябва да пропускаме добрия стил на комуникация – без патернализъм, без мачовизъм, рационално, аргументирано, с уважение дори и към вече заявилите се политически противници. Важно е да отчетем и разбираемия, но не народняшки език, на който говорят.

Те представляват новата вълна в трансформацията на политическите елити – формират се публични образи на модерни, либерални политици, които са поколенчески, ценностно, дори и културно по-близки до Трюдо в Канада, Ардерн в Нова Зеландия, Калас в Естония, отколкото до българската политическа действителност. Евентуална подкрепа за тях на изборите би дошла от широк политически спектър – отляво, от център и отдясно. Вероятно и „Демократична България“ би загубила част от периферията, която привлича през последните месеци. Но ядрото на обединението е лоялно и пределно мобилизирано и сякаш ще остане такова.

Включването на Петков и Василев в съществуващ проект като кандидати в листи със сигурност ще гонесе номинален електорален прираст за политическата сила, към която биха се присъединили, като тук най-естественият им съюзник е „Демократична България“. От груга страна, това би свило част от потенциала, който вярвам, че имат в център-ляво. Ако се стигне до формиране на, да речем, тяхно гражданско движение и влизане в коалиция, то това би могло да остави повече възможности за напред.

Добрмир Живков,
управител
на „Маркет линкс“

